

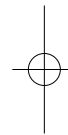
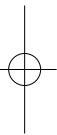
ВЕСНА ВИДОЈЕВИЋ-ГАЈОВИЋ

Е Д А Р О В П А С

Copyright © 2007 by Vesna Vidojević-Gajović
Copyright © 2007 ovog izdanja LAGUNA

Е Д А Р О В П А С

глава прва

Е Д А Р

Ја сам Едар. Читај обрнуто па ћеш сазнати моје име. То је тајна шифра за улазак у мој компјутерски дневник. То и није прави дневник, са датумима и годинама. То су моје забелешке и примедбе, некаква размисљања. Срећом, моја мајка Лепосава не зна ништа о компјутерима, па могу да пишем све што ми лежи на срцу. Кад не пишем, посматрам Липину децу. Нетрпељиви су према мени као према сваком дошљаку. Кад ме буду позвали у своју дружину, испричаћу им све што знам о њима, изнећу им све податке које поседује мој КОМПИШКА или РАЧУНКО, ако бисмо по нашки. Заправо, мени се више допада да га зovem Компишка: реч рачунар ме подсећа на математику коју никада нисам волео, никада ми није лежала, јер мој мозак није програмиран за рачунске радње. Мој отац Павле не може да верује да ја немам нерв за математичке галаксије. „Како онда можеш да програмираш?“, негодује. Он је стручњак за компјутерске програме и понекад ме пита за савет. Ја

то знам, али ме не занима. Направио сам до сада три програма за видео-игрице, тек да га задовољим. Међутим, решио сам да више не сарађујем са њим. Нећу више ни да разговарам јер ми не дају да држим пса. Обећали су ми за рођендан и онда, уместо пса, стигао је још један компјутер, најновији модел. „Нек се дете игра“, каже тата скривајући поглед. Мама каже брижно: „Молим те, обриши тастатуру!“

– Нећу њега, хоћу пса! – викнуо сам из свег гласа и залупио вратима своје собе.

Одавно желим малог, живог пса са четири ноге и два клемпава ува. Све сам му припремио. И корпу где ће да спава, чинијицу из које ће да једе, гумену коску за игру. Каиш сам купио од свог џепарца. Остало је само да му наденем име. Ноћима сам га у сну дозивао: дођи, псићу мој! Можда би отац и попустио. Шта га брига када је ионако по цео дан у компјутерском центру. Шаље нам поруке преко компјутера, као да га мрзи да окрене број телефона. Знам да пса нисам добио због маме. Кад моја мајка уврти нешто у главу, не можеш је убедити у супротно да си још три пута старији и три пута паметнији. А она је увртела себи у главу да кучићи преносе болести, остављају длаке и погане кућу. То је због оне моје алергије на праšину, перје, вуну, гриње и ко зна шта још. Стално стрепи да се не угушим у тим нападима. Због тога је код нас у стану чисто као у каквој апотеци.

Избачене су све вунене, перјане, штофане и остале ствари које скупљају праšину. Немамо ни тепиха ни завеса. После прања руку, сви замачемо шаке у неке растворе за дезинфекцију. Понекад имам утисак да мајка све намирнице толико риба и перка да им и душу исплакне, па су јој јела зато тако бљутава. Кува по неким макробиотичким таблицама, мерећи сваку калорију. Храни ме по спасоносној формули: више беланчевина и витамина, мање скроба, а целулозе у огромним количинама. Питам се само како јој то не досади. А тату баш брига јер никада не руча код куће. Када би само недељу дана био под њеним „третманом“, можда би и лупио руком о сто и подвикнуо и онда бисмо опет јели нормалну храну. Можда бих ја добио куче или ми бар не би избацила све плишанце и Флоксија.

Флокси је био чулав, клемпав, помало разрок пас кога сам за утеху добио од тетке. Она је једина разумела зашто сам после рођендана три ноћи лио сузе и држао закључана врата своје собе. Мама је Флоксија избацила јер његово фино крзно, зна се, упија праšину. Мени је изгледао као да је жив, и чим је из шареног папира провирио њушкицом, заволео сам га свим срцем. Нису помогле ни моје сузе ни теткина мољакања. После тих мојих напада гушења, мајка се плашила трунчице праšине више од атомске

бомбе. Да се отац бар мало заинтересовао, да попут ноја не држи главу стално зароњену у екран, можда нас фамилија не би толико оговарала. Увређени, сви су нас напустили и сада нам нико више и не долази. У праву су људи. Ко би још трпео мајчин страх од заразе. При сусрету не смеш да се рукујеш нити да се пољубиш. Изување обавезно. Седење на тврдим столицама јер је то здравије за кичму. Не сме да се пуши. Не служи се црни отров илити кафа. Нуди само свеже исцеђен сок од цвекле и шаргарепе. Једино је тетка одолевала тој тортури само да би ме видела и кришом дотурила покоју жваку или слаткиш. И то је кратко трајало. Од када је мајка открила нашу заверу, не пушта нас ни тренутка саме. Некада смо живели у центру града, у старој породичној кући, па смо се због моје болести преселили у осунчан стан једне зграде на периферији. Тетка је тако остала сама у тој, како моја мајка каже, мемљивој и мрачној кући. А ја сам морао да променим школу и да све почнем из почетка. Ко ће да убеди моју мајку да је мени сада сасвим добро. По докторовим речима, ја сам сада здрав и нема опасности од астматичних напада. Моја мајка и даље стрепи да се напади не понове и предузима мере предострожности. Ко ће да брине о мом здрављу ако она неће – правда се онима који хоће са њом да разговарају о томе.

Зато сам и пратио она догађања око Гаре. Тајно, из моје собе, двогледом који ми је отац поклонио, разгледам читаву околину. На периферији се деца другачије играју и друже. Пратио сам и „Липовце“ и „Цицијевце“. Знам где ко станује и шта ради после школе. Они и не слуте да их ја пратим. Све што знам о њима записујем у Компешку, у свој тајни дневник. Неке цедуљице упозорења сам им остављао на липи, дрвету испод којег се „Липовци“ окупљају. Више волим „Липовце“: не зато што су из моје зграде, већ због тог пса. И ја сам га заволео. После Микиних прича постао је некако и мој пас. Од када ми у кућу долази тај Мика Ментол (тако га ја зovem), знам много више о њима. Свима сам ушао у душу. Мику зovem Ментол јер је скроз-наскроз необразован, такорећи табула раза, празна глава. Њега ми је натоварила на врат разредна да га научим математику, а добро зна да ја тај предмет уопште не волим и да се увек буним када ме пред целим одељењем назива математички геније.

Мика Ментол ми је ишао на живце јер је стално замуцкивао, црвенео и знојио се. А онда сам га заволео, такорећи као Флоксија. Понекад помислим није ли он замена за моје жељено куче. Једини је он, и поред маминих сурових правила, по цео дан код мене. Постао је наш кућни миљеник, да не кажем љубимац. Прво ми је сметало што га моја мама толико воли; разговарају о свему и слажу се

у многим стварима. Заправо, мама држи слово а Мика Ментол црвени, презнојава се и само понекад убаци просту, никад простопрширену реченицу. А можда се мами то трептање и климање главом баш и свидело. Сматрала је да је изузетно лепо васпитан и учтив. Онда сам превазишао ту фазу љубоморе и решио да Мику уведем у тајне компјутера. Једно је сигурно: од Микиног доласка почео сам и сам много боље да се слажем са мамом. Више не лупам вратима и не противуречим јој за сваку ситницу. А тај Мика звани Ментол је, у ствари, један прави добрица и бистар момак. Тако је брзо савладао моју компјутерску обуку да сам помало изненађен и запањен. Не, он је само одличан пример да компјутер нема везе са знањем математике. Тако сам своју сулуду тезу коначно могао да докажем оцу који се на то само насмејао. Није хтео ништа да коментарише. Само је подигао обрве и дубоко уздахнуо. Онда ми је причао о неком пословном партнеру који му је понудио да праве видео-игрице за нашу земљу, блиске нашој деци. Тај тип ће уложити лову, а нас двојица памет, и још ћемо се обогатити.

Када сам о томе причао Мики, слушао ме разрогачених очију, у чуду. Није схватао зашто не желим то да радим. Он ће, ето, да ми дотура идеје, а ја могу да почнем да правим програм. Ако се он пита, видео-игрицу посветио би алама, дрекавцима, здухаћима, ка-

раконцулама, бауцима, чумама и осталим бићима о којима је он готово све знао. Мика је, до поласка у школу, живео код бабе на селу. Та његова баба Дикосава права је ризница прича о бићима из бајки и далеке прошлости нашег народа. Цело поподне Мика је причао све чега се могао сетити, а мени нимало није било досадно. „Е, Мико, Мико, баш си цар!“ - рекао сам му на степеништу. Некако баш тих дана Микини родитељи су нам дошли у посету и пред мамом ме богзна како нахвалили. Њима је најважније што је Мика добио петицу из математике, а и остале оцене је поправио од када се дружи са мном. Тако су коначно почели да цене свог сина. Упозорио сам Мику да не претера: „Ако сваки дан донесеш петицу из школе, одлепиће од среће.“

После толико времена видео сам осмех на лицу моје мајке. Сад има с ким да се дружи из зграде а да јој не пребацују због строгих правила. Чак јој Микина мама доноси из села здраву храну: непрскане јабуке, домаћу живину и јаја чије се жуманце жути као дукат. Здравље улази кроз уста, објашњава Микина мама. Под њеним утицајем мама је почела да кува укусније. Ако настави овако добро да кува, још ћу се и угојити. Као да се нешто лепо вратило у нашу кућу. Једино морам свако јутро да узимам сируп Микине бабе Дикосаве који је она својеручно справила од планинских трава и воде са бистрих извора.

глава друга

ЕДАРОВ ПАС

Када сам једнога дана после школе Мики рекао да имам пса, није ми веровао. Гледа ме испод ока и сумњичаво пита:

– Одакле ти? Ко ти купио?

– Сам сам га набавио. Хајде, упознаћу те с њим! – рекох заверенички. Попели смо се до мог стана и ушли у собу.

Мика ме успут испитује, не може да сачека да га упозна.

– Које је расе?

– То је чистокрвни копјутерац!

– Значи не постоји – каже Мика разочарано.

– Постоји. Има име и лик. Може и да лаје. Укуцаћу сада његово име: Араг! Дођи да га видиш!

Мика прилази компјутеру и задивљено гледа у екран. У знак добродошлице, Араг радосно закевта.

– Па то је наш Гара! Араг је Гара, зар не?

– пита одушевљено.

– Тако је! Само што Гара има белу мрљу на челу, а Араг правилну звезду – објашњавам Мики неке мале разлике.

– Баш личе! И један и други имају беле доколенице. И врх репа им је бео. Мада уши мало штрче код Арага...

– Хоћеш ли да видиш његову личну карту? – прекидам Мику и укуцавам у програм: ЕДАРОВ ПАС АРАГ!

Мика чита наглас:

Име: АРАГ

Пол: мужјак

Раса: авлијанер компјутерикус

Висина: 46 центиметара

Тежина: 12,5 килограма

Старост: две године

– Могу ли мало да се поиграм с њим? – пита Мика.

– Наравно, прво му дај коску. Изгледа да је гладан. А кад обеси реп, онда је жедан или болестан.

Био је то одличан програм. Араг је могао да лаје, шени, врти се укруг, маше репом и лако проналази скривени предмет. Могао је да уђе у кућицу и легне да спава, да донесе бачени штап, да га по казни пошаљеш у ћошак, да њушећи прати траг сумњиве особе...

– Скоро као наш Гара, само је Араг боље увежбан – Мика се потпуно удубио у игру. – Погледај га сад, као да је жив! Просто да не

поверујеш сопственим очима. Као прави кућни љубимац!

– Знаш, ово је само почетак. Научићу га много више – кажем поверљиво.

Мика ме је разумео. Он ме увек најбоље разуме. Тако смо се лепо дружили, а сад не долази. Три дана га нема. Не, није се он разболео. И даље пуца од здравља. Румених образа, набијених мишића. Силан момак, што би рекла моја мајка. Чврст као челик, здрав као дрен! А на то би Микина мама додала с поносом: „Све је то због оног баба Дикосавиног сирупа који смо му давали још од малих ногу.“ Мајке се међусобно најбоље разумеју јер увек мисле на исто: да им деца буду здрава и напредна.

Мика долази у школу, али целе недеље ме избегава. Изгледа да сам му дао претежак задатак. Требало је да ми запише све што се дешавало у дружини док се ја нисам доселио. Да ми опише како су нашли Гару и све остало... Тај део приче ми је био непознат и хтео сам да га унесем у своје компјутерске белешке.

Мика ми јако недостаје. После школе седнем за компјутер и само буљим у екран. Ништа не могу да радим. Требало је да почнем да правим програм за компјутерску игрицу коју смо Мика и ја назвали „Словенска липа“. Мика је смислио причу, а ја сада разрађујем сценарио.

Столетно стабло липе чува благо: животнорну воду. Ко се ње дочепа биће силан, моћан владар целог света, једнак бесмртним боговима. Али благо чува добри дух предака. Зове се Зизилеја – она која мази децу. За благо су заинтересовани народи који опкољавају словенско сеоце скривено дубоко у шуми. Римљани нападају из својих јаких војних утврђења, моћним оружјем и ратничком вештином.

Игра има неколико нивоа. Нешто попут година у стаблу старе липе. Постоје добри и лоши учесници. Липу чувају помагачи: дивље пчеле, мудра сова, стари јеж, ракун, јазавац. Главне битке се воде уз помоћ злих демона: оса, губара, скакаваца, црва, ватре. Најгори је вампир Вукота који је, у ствари, издајица свога рода. Од Римљана је добио пун ђуп златника због чега га је село казнило и протерало. Сада се свети тако што ноћу буши стабло и сише сокове. Међутим, њега откривају дечак Едар и његов пас Араг. Они су иначе нераздвојни пријатељи и у добру и у злу. (То је мој додатак овој одличној Микиној причи.) Остало ми је само да разрадим неколико детаља. Зато ми је криво што Мика више не долази. Изгледа да сам баш претерао. Шта ако се више никада не појави? И таман кад сам хтео да га позовем телефоном, Мика зазвони на врата. Једва сам се уздржао да га не пољубим од сил-

не среће. Али Мика неће да уђе. Даје ми неку свешчицу, црвени се и презнојава. Нека ја ово прво прочитам, па ћемо се сутра видети.

Узимам Микину свешчицу и палим лампу. Читам без даха. Па он је написао прави мали роман. Целу ноћ сам укуцавао у компјутер. Ништа нисам мењао. Понегде сам само исправио граматичке грешке. Тако сам, те ноћи, открио још један Микин таленат. Сад ме заиста гризе савест што сам га на почетку нашег дружења звао Ментол. Ево Микине приче.